

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadványéves ára:	
Égész évre	18 kor.
Hegyedévre	6 .
Helyben később kezdve:	
Égész évre	20 kor.
Hegyedévre	6 .
Vidakra postán küldve:	
Égész évre	26 kor.
Hegyedévre	6 .

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Magyarországi kiadvány, a határ és
 külföldi utáni napok kivételével
 Helyi kiadvány és kiadványai:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 1.
 A kiadványt kiadványok visszavételére
 vagy megvásárlására nem vállalkozik.
 Hirdetéseket és hirdetőket a
 kiadvány kiadványos kiadványok.
 Egyet minden évre 6 forint.

NAGYVÁRAD, szept. 21.

Deák Ferencz és a válság.

A chlopii hadparancs még mindig mély benyomást gyakorol a politikai világra s ez a hatás teljesen uralja a hadparancs által más irányba terelt válságot, de tagadhatatlanul nyugodtabban kezdik megítélni a császári deklarációt és az egész helyzetet.

Ehhez kétségkívül nagyban hozzájárult a szombat este kibocsátott félhivatalos nyilatkozat, mely kifejezi, hogy a magyar közvéleményben a hadparancsnak egy része olyan magyarázatokkal találkozik, a milyen értelmet annak a legfőbb helyen adni egyáltalán nem volt szándék; megnyugtatólag hat a nyilatkozatnak az a kijelentése is, hogy a hadparancs épenséggel nem prejudikál a paritás érdekében kívánatos módosításoknak.

A legközelebbi napok valamely hivatalos formában is meghozzák e magyarázó és elégtételt nyújtó nyilatkozatot és ha a szabadelvű párt is szigoruan körvonalozza álláspontját a nemzeti követelések ügyében, akkor joggal várható a kibontakozás a hosszadalmas válságból.

Szerencse, hogy e nehéz napokban a nemzet megőrizte nyugalmát és higgadtságát. Szükség is van erre nagyon. Annál nagyobb szükség van, minél inkább érezzük a gondviselészerű vezető államférfiak hiányát.

Hányszor gondoltuk e súlyos válság idején: ha egy Deák Ferenczünk volna, kinek mély bölcsesége mellett fent is, lent is meg volt a maga páratlan befolyása. Jól esik e napokban elzárandokolni emlékéhez és bölcseségéből meríteni tanácsot.

Egvik kiváló jogtudósunk összegyűjtötte Deák Ferencz beszédeiből az ő véleményét azokról a kérdésekről, a melyek már az ő idejében is szőnyegen forogtak s a mai válságnak is magvát képezik.

Ugy véljük, szolgálatot teszünk vele, ha szélesebb körben megismerteljük a haza bölcsének ma ismét aktuális lett véleményét.

Adjuk pedig e véleményt a következőkben:

(1836.) A nemzetnek méltó kívánata, hogy a magyar ezredeknél a kormányzavak magyarosítsanak, a magyar nyelv az egész magyar katonaságnál behozassék és ennél a főhadi kormányzótól kezdve csak azok alkalmaztassanak, kik az 1830. évi VII. és VIII. t.-cz. rendelkezése szerint nemcsak magyarul tudnak, de szülőföldjük névé is magyarok.

(1835.) Mi magyarok nemcsak függetlenek vagyunk a nevezett örökös tartományoktól, hanem része sem vagyunk az ausztriai császárságnak, még pedig semmi tekintetben.

(1834.) Nem a fejedelem ad a nemzetnek jussokat, hanem a nemzet át a fejedelemnek, mert a nemzet minden jussoknak forrása.

(1840.) Mulhatatlan feltétel gyanánt kívántuk mi az ujonczok ajánlásához tozzáköttni azt, mit már az 1830 ik évi országgyűlés több ideig vitatott, hogy i. i. a magyar és vég helyi ezredeknél a kormányzavak magyarok legyenek, tisztek csak olyanok lehessenek, kik született magyarok és magyarul tudnak, a lépcsőnküti előmenetel pedig ezen ezredeken a többi császári királyi hadseregtől különválva történjék.

(1835.) Megvallom, nem szeretem a nemzetet és a fejedelmet kölcsönös viszonyaikban úgy tekinteni, mint egymás ellenében álló, s egymás kárával önhataimukat nevelni törekvő feleket, mert ha ez így volna, akkor a polgári társaság fő célja csakugyan el lenne tévesztve. Én konstitucionális monarchiában e kettőnek érdekét egymástól elválasztani nem tudom s el merem mondani, hogy minden új fejedelmi juss, még a határtalan uralkodói hatalom is, drága áron volna a fejedelem részére megvásárolva, ha érte a nemzeti közbizodalomnak enyészni kellene.

(1868.) Az én meggyőződése az, hogy Magyarországon egy politikai nemzet létezik: az egységes osztatlan magyar nemzet, melynek a hon minden polgára, bármi nemzetségre tartozzék, egyenjogú tagja. A nemzet ezen politikai egységénél fogva az, ami az állam összes nevében történik, nem történhet többféle nyelven: annak az állam nyelvén, magyar nyelven kell történnie.

(1868.) Tekintse bár végig akárki a törvényeket s országgyűlési iratokat: látni fogja, hogy teljesen önálló, független, külön magyar hadsereg létezésének nyoma sincs azokban; sőt még az 1848 iki törvények is említik ugyan e szót »magyar hadsereg«, de arról mint önálló, független, külön hadseregről sehol sem rendelkeznek. S hivatkozom a t. Haz tagjaira, hogy ilyen önálló, független, külön magyar hadsereg 1848-ban is csak akkor jött tetteg létre, mikor seregeink nem a sanctio pragmatica értelmében O Felsőge seregeivél együtt, hanem ellenük küzdöttek. Ha pedig valaki okát vizsgálná annak, hogy az áltandó katonaság megállapítása óta miért nem sürgettek ily teljesen önálló, független, külön hadsereget az ország rendei: valószínűleg azon eredményre jutna, hogy nem sürgették, nem követelték, mert azon meggyőződésben voltak, hogy két ilyen elkülönözött, független és önálló hadsereggel, annyi harcz és veszély közt, sem a hazát, sem O Felsőge trónját s többi országait a pragmatica sanctio értelmében megvédeni nem lehetett volna.

(1871.) 1867-ben, mikor a kiegyenlítés törvény fölött vitatkozunk, voltak, a kik elvben külön magyar hadsereget nem kívántak, mert azt hitték, hogy ilyen külön hadsereg az országra nézve több kárt hoz, mint hasznot. Voltak olyanok, a kik a külön magyar hadsereget óhajtották, de e fö elállottak: autól

tartva, hogy különben a kiegyenlítés nem jön létre; a kiegyenlítés elmaradását pedig sokkal nagyobb bajnak tartották volna. Végre voltak olyanok, akik úgy vélekedtek, hogy inkább semmi kiegyenlítés, mint kiegyenlítés külön hadsereg nélkül. Mindezen különböző nézetek, nézetkülönbségek igen bőven megvoltak vitatva.

Az 1867: XII t.-czikk, mely a magyar hadseregről, mint az összes hadsereg kiegészítő részéről szól, épen azon szempontból is megtámadtatott, hogy abba nincs szó külön magyar hadseregről: mert — úgy mondák — azon magyar hadsereg, a mely csak kiegészítő része az összes hadseregnek, nem külön magyar hadsereg, s így ha alaposak volnának is azon okok, melyek egy külön álló magyar hadsereg alakítása mellett, a lelkesülés emelése tekintetéből fölhozattak, még nem mindig bizonyítanak a mellett, hogy az ujonczosági törvény cziméknél e kitétel »magyar hadsereg« elfogadtassék.

Ha igaz volna is az — ami különben még igen kétséges — hogy egy egészen külön álló hadseregben nagyobb a lelkesedés, szeretném tudni, vajjon e kitételnek »magyar hadsereg« a törvényjavaslat cziméül elfogadása fogja-e a lelkesedést ébreszteni, ha egyébként az egész hadsereg azon állapotban marad, a melyben volt 1867-ben?

Nem ok nélkül vettem föl azon kérdést: vajjon a czimnek indítványozott megváltoztatása emelné-e a katonaság vitézségét, fokozná-e lelkesedését?

Emlékezzünk vissza a mult időkre. Senki sem fogja tagadni, hogy a magyar ezredek az előbbi időben a francia háboruban oly vitézséggel és kitartással harczoltak, hogy nagyobb ezután sem igen fognának harczolhatni.

Nem véve számba azt, hogy Magyarországon többféle érület uralkodik, és a hadsereg is nem csupán magyarajku emberekből áll; részemről úgy vagyok meggyőződve, hogy azon vitézség és lelkesedés, melyet seregeink annyi századon át tanúsítottak, ezen törvénynek czimváltoztatása által egyáltalában nem érintetik és nem fokoztatik.

(1871.) Jöhet idő, mikor lesz szükség különálló magyar hadseregre. De mikor következik be ezen idő? Akkor; ha a kiegyezés szétbomlott, ha Magyarország ismét azon helyzetben lesz, hogy ismét a personálistól kénytelen sürgetni. Akkor önként bekövetkezik a külön hadsereg szüksége. Es azok részéről, kik elejétől fogva ezt vitatták, óhajtották: igen természetesnek találom, hogy óhajtsák mindazt, ami a csu-pán személyes unióra alapított viszonyból következik.

Ez idő, mondom, bekövetkezhetik, talán nem mi általunk, nem a mi törekvésünk; hanem az események folytán; de én kimondom lelkem belső meggyőződését, hogy: ha bekövetkezik, ez Magyarországra nézve súlyos csapás lesz; és a mostani viszonyok közt, Európa mostani területi mérvei mellett és azon számerő ellenében, melylyel mindenik nagyhatalom rendelkezik, Magyarország rendkívüleg kockázatná fenállását, — kivált ha még önmagában is ös-ze nem tart. Es valamint akkor, midőn nekem választanom kellett egy centralis parlament eg közös reichsrath és a

Az iskola idény beálltával különböző alaku kötőkosarak, iskolatáskák, melyek legolcsóbb árakban lesznek árusítva. Továbbá nagy választék gyermekkoscsikban, utazó kosarakban stb.

Számos megrendelést kérve kiváló tisztelettel

OPPENHEIM F. VILMOS kosáráru kereskedése

Nagyvárad, Fő-utca, Barts-ház.

Nagymennyiségben megérkeztek szőlő szállító kosarak
 5 és 10 kilós úrtartalommal.

personal unió közt: a personal uniót sürgettem, bármi veszélyes, bármi káros is az: mert a másik még veszélyesebb, még károsabb, úgy, ha ezentul olyan idő következne be, hogy megint aközött kellene választanom: közös parlamentbe, reichsrathba olvadás, vagy pedig bármi teherrel, veszéllyel járó personalunio? én ismét az utóbbit választanám. Azonban míg ezen idő be nem következett, míg a Magyarország és az örökös tartományok között kötött kiegyenlítési egyezmény fennáll, addig mindazt, ami ezen egyezmény értelmétől, szellemétől, szavaitól elüt, úgy tekintem mint megsértését a kiegyenlítési egyezménynek.

(1865.) Igaz ügy mellett a tiszta és szilárd akarat s a kölcsönös méltányosság minden akadályt legyőzhetnek. Az igaz ügynek mindig van jövődöje, ha azt erély és okosság támogatják. Cselekedjünk erélyesen, de jól megfontolva.

(1840.) Merészség a politikában csak akkor van helyén, midőn tetemes erőre támaszkodik e nélkül mindig koczka, mely többnyire mindig vakra fordul.

(1867.) A történelemben nem tudok példát arra, hogy hazánkat azért érte volna veszély, mert erősebb volt, mint amilyenek magát hitte, ellenben abból, hogy erősebbnek hitte magát; mint a milyen volt, szomorú következtetések származtak.

(1861.) Fontos kérdés a hadügy. Sem a császár, sem a német statusférjak, sem a hadsereg bele nem fognak abba egyezni, hogy a hadsereg kétfelé szakítsák s inkább készek lesznek az extremumra. Kábul a fejem, elszorul a mellem, ha szembe nézek a lehetőségek azon chaoszával, a mi előttünk áll s miből egy-egy elhibázott lépés végveszélybe viszi a hazát. Engedni a kiegyenlítési kedvéért ép oly kárhözhozatos lehet, mint szoros ragaszkodással törésre juttatni a dolgot.

Van-e, ki óhajta Ausztria fölbomlását? Ha a kiszámíthatatlan események ezen katasztrófát egykor csakugyan előidéznék, mi volna jobb ránk nézve: az-e, hogy azon katasztrófa Magyarországot államilag rendezett állapotban találja, vagy az-e, hogy erejében megfogya, a folytonos provizoriumok zavarának közepette kelljen szembeszállanunk a végzetes eseményekkel? Az első esetben könnyebben és biztosabban szolgálhatnánk szilárd magván egy új alakulásnak; a másik esetben csak rendezetlen anyagnak tekintenének bennünket, melyet szétbontva más építkezésre használnának fel s ez ellen aztán sikertelenül hivatkoznánk a törvényekre és alkotmányos függetlenségünkre.

A v á l s á g.

Tegnapelőtt még úgy látszott, hogy a királyi parancs siettetni fogja a kibontakozást és a pártok egységes állásfoglalásának fog alapul szolgálni. Ma már ez a remény lényegesen megcsappant. A bizalmat elsősorban az ingatta meg, hogy Khuen-Héderváry megint elől van és a korona egyedüli tanácsadója. Megrontotta a helyzetet az ó- és új-szabadelvtiek versengése is. A Lloyd-klubban ismét dul a béke és hamarjában kialakult a határozati (ó-szabadelvtiek és a felirati (nemzetiek) párt. Gróf Khuen-Héderváry két eredménytelen kihallgatása és a bécsi hirtelen tanácskozások a német vámszerződés tárgyában is hozzájárultak a helyzet megrontásához.

Apponyi és Polónyi.

Szombaton még úgy volt, hogy a pártok ádáz harca meg fog szűnni és hogy a küzdő felek egészen és egységesen össze fognak folyni a nemzettel és ennek óhajával. Polónyi Géza felkereste gróf Apponyi Albertet és vele két órán át tárgyalt. Mikor Polónyi kijött Apponyitól, barátainak azt mondta: Apponyi felfogása és elhatározásai tiszták, határozottak és hazafiasak. A két órási megbeszélés során kiderült, hogy a tárgyaló felek úgy a királyhoz intézendő felirat, mint a nemzeti program dolgában teljesen egyetértettek. Apponyinak még az a reménye is volt, hogy az egész kormánypárt, de mindenesetre annak többsége az ő nézetét fogja elfogadni.

A kormánypárt bomlása.

A kormánypárt, mely még szombaton oly közel állott a rég elvesztett egység újból való feltalálásához, ma a valóságos és forma szerinti kettészakadás újján van. Maga gróf Apponyi Albert még szombaton kijelentette, hogy Wekerle Sándor és ő tisztába jöttek egy a felirat, mint a továbbiak iránt és mindent el fognak követni, hogy a pártnak nézetüknek többséget szerezzenek: remélte, hogy lesz többség, esetleg egyhangú elfogadás. Hozzáette, hogy arra az esetre, ha nézetüknek nem tudnak többséget szerezni, ők hűvekkel együtt lépnek a párból. Alighogy Apponyi elutazott, Darányi és Hieronymi avval, hogy az alkotmány keretén kívül eső ténylek nem képezhetik felirat tárgyát és hogy időközben megjelenendő királyi manifestummal ugyanis tárgyalatlan lesz a felirat, arra hangolták a párt

egy részét, főleg az ó-szabadelvtieket, hogy csak határozati javaslatban fejezze ki a párt az ó álláspontját. Ha már most Apponyiék ragaszkodnak felfogásukhoz, nemcsak nagyon zajos összetűzésre van kilátás a kormánypárt előzetes tanácskozásaiban, hanem beáll a nyílt páriszakadás is.

A királyi manifestuma.

Gróf Khuen-Héderváry, midőn belátta, hogy a hadparancspolitika célját tévesztett, azzal az elhatározással utazott Bécsbe, hogy a koronát rábírija a hadparancs hatásának kimagyarázására, illetőleg gyengítésére. Az első kihallgatás eredménye volt a félhivatalos magyarázat, mely azonban nem adott teljes megnyugvást, mert végső mondatában Khuen-Héderváry újabb megbízásának utját egyengette. Erről értesítették gróf Khuent, aki második kihallgatásán azzal állott a király elé, hogy manifestumban kell a népet megaygatni és mindjárt be is mutatta ennek a manifestumnak szövegét.

A kormány felfüggesztette a nyomdák vásárnapi munkaszünetét, hogy a manifestumot rögtön a kihallgatás után országszerte terjeszteni lehessen. A király azonban mégsem fogadta el első olvasásra a manifestumot, hanem rövidesen átvette és mára ismét magához rendelte gróf Khuent.

A képviselőház ülése.

Egyelőre tehát bizonytalan a helyzet. Nincs egyéb biztos adat, mint az, ami már tegnap reggel volt: hogy a Ház csütörtökön összejött. A meghívó szövege röviden és szárazon: »A képviselőház folyó évi szeptember hó 24-én, csütörtökön délelőtt 10 órakor ülést tart. Tassy Károly, a képviselőházi urada igazgatója.« Hogy mi lesz ebben az ülésben, azt igazán bajos tudni; minden a mai és holnapi eseményektől függ. Lehet, hogy az ülés a béke, lehet, hogy a legelkeseredettebb harc kezdetét fogja jelenteni. A képviselők mindenesetre olyan nagy számban lesznek jelen, mint talán még soha.

Egy elhallgatott deignálás.

Erdekes és meglepő esemény pattant ma ki a politikusok körében. Kiderült, hogy ő felsége a galicziai hadgyakorlatok előtt mindenképpen megakartá oldani a válságot. Több ízben kijelentette ő felsége, hogy leginkább Héderváry grófot szeretné megbízni ismét a kabinetalakítással, azonban tekintettel arra, hogy

A „TISZANTUL“ TÁRCZAJA.

Költemények prózában.

Írta: Targenjev Iván.

1. Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .

Valahol, valamikor réges-régen olvastam egy kis költeményt. Már ehlant emlékezetemből az egész . . . csak első sorát őriztem meg mostanáig:

»Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .«

Tél van; jégvirágok lepték be ablakom tábláit; sötét szobámban csak egy gyertya ég. Utók gondolkozva, egy kuczkóban megvonultan, fejemben pedig minduntalan fel-felcseadül:

Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .

Es ott látom magamat a külvárosi házikó alacsony ablakai előtt. A nyári alkonyat csendesen sötétedik bele a harmatos éjszakába; a levegőt rezeda- és hársillat telíti; az ablakon, fejét félrehajtva, könnyököl egy leányka és szótlanul mered az égre, mintha várná az első csillagok megjelenését. Milyen nyíltsággal ragyognak eleven szemei, milyen meghatóan ártatlanok félig nyílt ajkai, milyen csendes nyugalommal hullámozik fiatalos keble, milyen szűzies lágyak ifjú arca vonásai! Nem merek szólni hozzá, pedig úgy szeretem, úgy dobog a szívem!

Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .!

Szobámban mind nagyobb lesz a sötétség; a gyertya serezeg, lengő árnyékok futnak végig az alacsony mennyezeten, a fagy nyikorog és dühöng odakinn, s újra megszólal a bus, süsögő dal:

Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .

Új alakok jelennek meg . . . Felhangzik az eleven falusi élet vidám zaja. Két arany-szöke fej bujik össze, s néz fel rám ragyogó szemével; piros arcuk remeg a visszafojtott nevetéstől; két kéz barátságosan összefonódik . . . benn, a barátságos szoba mélyén a régi zongora hangjainál vidágnak, s a friss Lanner-keringő hangjai nem nyomják el a jó, öreg szamovár bogását . . .

Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .

A gyertya hirtelen kialszik; a szoba elsötétül . . . Ki köhécsel itt olyan rekedten, olyan tompán. Öreg kutyám, egyedüli társam összerázkódik s lábaimhoz kuperodik . . . Fázom . . . Hideg van . . . Azok már rég nyugosznak . . . nyugosznak . . .

Hej, mikor a piros rózsák nyíltak! . . .

2. A szikla.

Láttatok már a vén, szürke tengerparti sziklát, a mint — az ár idején — vidáman ragyogó napfényben minden oldalról verdesik a nyugtalan hullámok, verdesít, játszadoznak

körülötte s híz-legve simulnak hozzá; a mint mosogatják mohos fejét a fényes habok laza gyöngyszemei?

A szikla szilárdan, változatlan szürkeségében mered; csak itt-ott vannak sötét felületén élénkebb szívfoltok. Ezek a színek voltak tanúi az ősrégi koraak, a melyben az olvadt gránit még csak kezdt megzilárdulni és az egész forró tömeget előntötte az élénk tűzszin. Az én szívemet is így özönlötték körül még nemrég minden oldalról ifjú asszonylilkek; érintésüktől izzóvá lett, és előmlött rajta a most már csak itt-ott eltűnődezett élénk színű pir; megannyi nyoma a hajdani tűznek.

A habok rég visszavonultak, de az élénk szívfoltok még megvannak, ha dühöng is felette a metsző szélvihar.

3. Kétféle gazdagság.

Valahányszor magasztalni hallom Rothschild nagylelkűségét, ki rege-teg jóvedelméből ezeket költ gyermek-k nevelésére, szegény betegek gyógyítására, öregek gyámolítására, nagyon dicsérem őt és meg vagyok hatva. De minden dicsérés és meghatótság mellett akaratlanul is eszembe jut a szegény parasztságnak, a mely roskát viskójába még befogadta egy kis árva rokonát.

— Vegyök magunkhoz a kis Katit, — szöjt az anyjuk — igaz, hogy rá meg-

Héderváryak személye nemcsak az ellenzéki pártoknál, de magánál a szabadelpártnál sem képes megnyugtatólag hatni a felzúgott kedélyekre, e tervétől elállott.

A legilletékesebb helyen ezután az az eszme merült fel, hogy egy olyan férfit keresz- senek a kabinetalakításra, kit ha nem is fogad- nának rokonszenvesen, de ellenszenvet sem mutathatnának iránta. O Felsége e férfi szemé- lyét gróf Széchen Antal vatikáni nagykövet- ben gondolta s bizalmas kihallgatásra kérte magához.

Széchen gróf megjelent O Felségénél ki- hallgatáson, amely alkalommal szóba került a dezignálás kérdése és O Felsége oda nyilatko- zott, hogy hajlandó lenne dezignálni őt. Ezután tényleg történtek lépések abban az irányban, hogy megtudják, mielő véleménynyel fogadnák Széchenyi grófot a pártok vezető politikusai. A szándék azonban hajótörést szenvedett. A terv már a kezdetnél ellenkezéssel találkozott és így le kellett mondani arról, hogy Széchen gróf dezignáltassék.

A nemzeti párt kiválása.

A szabadelpártnak ma esti előérte- kezte, a *Hazánk* értesítése szerint, rend- kívül szenzációsnak ígérkezik, amely egész más fordulatot adhat politikai életünknek. A hadparancs kibocsátása után tudvalevőleg maga Apponyi Albert gróf állott a megsértett nemzeti önérték élére és ő maga ajánlotta a legmelegebben feliratot intézni a királyhoz, sőt tovább ment, vállalkozik arra is, hogy e feliratot ő maga elkészíti.

A feliratot ma este nyújtják be a szabad- elpárt előértekezletén. Az ó-szabadelvények határozottan ellene foglalnak állást, mert a feliratot egyenesen O Felsége személye ellen irányulónak tartják. Több előkelő politikus egész határozottan kijelentette, hogy a feliratot ellenezni fogják és az esti értekezleten egyikük azon indítványt fogja tenni, hogy attól teljesen tekintsenek el.

Ha ez bekövetkezik, úgy föltétlenül be- áll a szabadelpárt egységének szétbomlása. Az ó-szabadelvényekhez fognak csatlakozni a mágnások, vagyis a kaszinó-párt és előre- láthatólag az agráriusok is. Ez pedig világos annak volna Apponyi ellen, amelyet Héderváry és hívei intézének.

Apponyi és párthívei természetesen le- vonnák belőle a konzekvenciát és kilépnének

utolsó garasunk is és sőt se birunk venni a leveshez.

— Hát akkor majd sótlanul fogjuk enni, — felelt a paraszt.

Milyen messzi elmarad Rothschild ezek mögött.

4. A meglegedett ifju.

A székváros egyik utcáján vigan ugrálva fut végig egy ifju. Mozdulatai fürgék, vidámak; szeme ragyog, barátságos pir ónti el ragyogó ábrázatát. . . . Az egész ember az elégedettség és boldogság maga.

Ugyan mi érthette ő? Valami nagy örök- séget hagytak rá? Fényes hivatalt kapott? Vagy talán szerelmi találkára siet? Avagy egyszerűen jól beregdelizett és az egészség tu- data, a jóalakottság érzete ujjong erős tagjai- ban? Vagy talán csak nem akasztották nyakába nyolcszögű csillogó keresztet, óh Szaniszló, lengyelok kiralya? Nem bizony.

Ha nem kieszelt valami rágalmat egyik ismerős- ről és sikerült is szerencsésen széthor- dania mindenfelé, sőt éppen az imént halotta egy ismerősét ugyanazt a pletykát ugyanarra úgy, hogy már maga is kezdi hinni az egészett. Ó, milyen elégedett, sőt milyen derék em- ber ebben a percben ez a kedves, sokat lézérő ifju!

a szabadelpártnál. Az esti értekezletre mind- két tábor különben erősen készül. Az ó-libe- rálisok erősen agítálnak céljuk keresztülvitele érdekében és O Felsége személyével indokol- ják tervüket, amelyet szerintük érintene a felirat.

A nemzeti párt szintén készül és *Szent- iványi* Árpád már eddig 60 képviselőt jegy- zett fel, akik ez esetben követnék Apponyit a kiválásban.

Tüntetés gr. Tisza István ellen.

Gróf Tisza István részt vett a szombati és vasárnapi lóversenyen a nagyvárad gyepen. Szombaton minden legkisebb incidens nélkül ért véget a verseny, de vasárnap tüntetést kel- tett a vasárnapi közönségben Tisza István grófnak már a megjelenése is.

A tüntetést botránnyá fokozta gróf Tisza István izgatott fellépése. Sajnálatos dolog, hogy a tüntetést tetlegességé fajult.

A lóversenyterén amint gr. Tisza István a Bihari gátversenyénél lóháton megjelent, a versenyterén kívül levő közönség erős abczug- lásba tört ki, ami láthatólag kellemetlenül érin- tette gr. Tiszát.

Még nagyobb volt a tüntetés a verseny utolsó számánál, ahol az első versenyző té- vedésből a cél előtt visszatartotta lovát, azt hívén, hogy már beérkezett elsőnek.

A bíróság természetesen ennek nem adta ki az első díjat, mire a közönség egy része a tribün köré gyűlt s zajongva követelte, hogy a hibásan beérkezett gazdának adják az első díjat.

Gróf Tisza István erőlyesen rászólt a közönségre, hogy aki tovább zajong, le- zárátja.

Óriási abczug! és zürzavaros kiáltás kelet- kezett erre s a legdurvább szidalmakkal illet- ték Tiszát.

Mikor pedig a gróf Perjéssy György kocsi- ján elindult a versenyteréről, óriási csapat vette körül a kocsit, úgy, hogy a kocsis alig birt elmenekülni. A tüntetők ordítva fenye- getözve utána futottak a kocsinak; ez alkalom- mal kövekkel, göröngyökkel hajigáltak a gróf kocsija felé.

Bent a városban szintén nagy tüntetés volt Tisza ellen.

A bevonulásnál a Bémer-terén a vasár- napi közönség fütytel és abczuggal fogadta Tisza Istvánt.

Egy csapat ifju és mesterinas utána ment a Széchenyi-teri kicszkba, majd a Tisza- ház elé mentek, ahol szintén tüntettek, de a rendőrségnek sikerült lecsendesíteni a tüntet- keket. Itt nem dobáltak.

A tüntetésről a rendőri sajtóiroda a kö- vetkező jelntést adta ki:

A szombaton és vasárnap lezajlott lóver- seny meglehetősen mozgalmas volt. A verse- nyen jelen volt nézőközönség közül Kőszegi Imre irgalmasrendi orvosnak és Schwartz István börtökösnek arany óráját láncozotul el- kapták. Tegnap délután pedig a mezzei gazdák versenyén, midőn egy Jozsa nevű egyén a ló- ról leesett, nagyszámban sereztettek köréje. A szerencsétlenül járt emberhez azután Tisza István gróf is odahajtatott Perjéssy György bérkocsiján.

A rótot a tömeg, különösen annak ta- nonczokból álló része abczugolni és göröngyök- kel dobálni kezdte, úgy, hogy a kocsis csak nagy ügyel bajjal tudott a vágóhid felé elhaj- tani és ott azután — a hidon át nem mehet- vén — vissza került az árokra és úgy hajott be a városba. A csőcselék, mely firtva követte a kocsit és úgy azt, mint a bent ülőket most

már kövekkel is dobálta, lassanként le- maradt.

A gróf a Szaniszló-utcában levő Bölönyi- féle házba hajtatott. A csőcselék, a mely a grótot a Széchenyi-ter Tiszaféle házban vélte, ide gyülekezett. Azonban a nyomába érkező rend- őrok csakhamar szétoszlatták őket. A botránnyos esetben szereplők közül Szöllösi Miklós, Her- gyán Demeter és Blau Jakab iparos tanonezo- kat a rendőrség már le is tartóztatta, egyéb- ként pedig a folyamatban levő vizsgálat kiter- jedt azon egyénre is, ki ezen botránnyos eset- nek értelmi szerzője volt.

Ez alkalomból a főkapitány felhívást in- téz a tanoncztartó mesterekhez és a tanoncz- iskola igazgatóságához, hogy a tanonczokat mindennemű utcai csoportosulásoktól szor- gori megbüntetés terhe mellett tiltsák el; egyidejűleg intézkedett a főkapitány, hogy mind- azon tanonczok, kik hasonló utcai zavargások- ban tetten éretnek, azonnal előállítsassanak, a legszigorubbán megbüntettesenek, s a mennyi- ben idegen illetőségűek, Nagyvárad város területéről ki is tiltassanak és el is tolonczol- tassanak.

A felmerült sajnálatos eset ékesen szól a mellett, hogy az utóbbi időben mind sürűbben szereplő és az utcákon operáló csőcselék a dobálást rendszerré emelte, egyuttal épen ez bizonyít legjobban a mellett is, hogy a lovas- rendőri intézmény sürgős létesítése mennyire fontos és mennyire elodázhatlan közrendészeti érdek.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Szept. 27. Katholikus legényegylet szüreti mulatsága a Fekete Sasban.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőin- ket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetésü díjajukat mielőbb kiegyenlíteni szives- kedjenek.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch- park) nyitva minden vasárnap és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csü- törökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Esperesi gyűlés.** A várad kerületi es- peresség lelkészi kara tegnap tartotta őszii esperesi gyűlését a sz. László plebánián. A gyűlésből, melyen teljes számban vett részt az illetékes papság, táviratilag üdvözltek az egy- házmege főpásztorát, *Szmrecsányi* Pál püs- pök O Excellentiáját s majd a tárgysorozat kapcsán *Klédorfer* Lambert házfőnök mélyen átgondolt értekezését a papi munkaköréről. A gyűlés alatt több fontos kérdés lett alapos vita után tisztázva, míg végre déli 12 órakor *Dencs* János cz. kanonok esperes bezárta az ülést.

* **Kittüntetéses szigorlat.** *Molnár* Kálmán, a nagyvárad ifju jogásznemzedék kiváló tehet- ségű és alapos képzettségű tagja, tegnap tette le Budapesten kittüntetéssel a harmadik (tör- ténelmi) jogtudományi szigorlatot; szombaton fogják a jogtudományok doktorává avatni.

* **Kinevezék.** *Beothy* László főispán a cséffai járásirnoki állásra *Béhr* Elekot ne- vezte ki.

* **A kassai Rákóczi kiállítás bezárása.** Kassáról írják: Vasárnap délelőtt volt a Rákóczi-kiállítás ünnepies bezárása. A városház nagyterme erre az alkalomra egészen meg- felt előkelő közönséggel. Ott volt többek közt gróf *Zichy* Jenő, gróf *Eszterházy* Károly és mások. A zárószóvédet *Takács* Menyhért jászói prépost, a kiállítás bizottságának diszelnöke tartotta, aki örömmel jelentette, hogy a kiállítás nagy erkölcsi sikere mellett az anyagi eredmény

magot pusztított el és megrongálta az árulványokat s fiókokat. Sajátságos véletlen, hogy az elégett áruk mellett közvetlenfelhalmozott gyufáscsomagokat a veszélyes lángok megkímélték és a gyufák, melyeknek a gyulás és égés a rendeltetésük, sértetlenül kerültek ki a tűzből.

x Olvasóink figyelmébe ajánljuk *Reisz és Porjesz* butorkereskedő cég lapunk mai számában közölt hirdetését. 296.

* **Zola vallomása** a francia nép romlottságáról és pusztulásáról a »Fécondité« című regényében meglepő és ijesztő. Azt mondja a meztelen realizmus mestere, hogy Franciaországot az erkölcstelenség hatása következtében évenként »óriási csatavesztés« éri, nagyobb mint bármelyik évében az üldökléseknek. Zola lelki szemei az erkölcstelenség mélységében át meglátta a francia-nemzet sirját. — *Bertillon*, a párisi statisztikai hivatal főnöke, statisztikai adatok alapján jutott a Zolával egyező konkluzióra. Azt mondja, hogy mivel Németország lakossága 5 év alatt 3 millióval, Franciaország pedig csak 13,000-rel szaporodott, 15 év alatt Franciaország harmadrendű hatalommá süllyed, mert Németország 6—700,000 újoncot fog évenként adni a hadseregnek, míg Franciaország ennek csak a felét, 300—335,000-et. Az Istentől való elpártolásnak retentő következményei vannak.

x **Érdekes meglepetésben** részesül mindenki, ki megtekinti *Wallerstein Fülöp Fiai* nagy áruházat, (Nagyvárad, Bémer tér) mert valóban meglepetés számba megy ott az őszi és téli idényre megérkezett újdonságok jó és olcsósága valamint a pontos és szolid kiszolgálás és, melyben a közönség részesül. A cég régi jó hírneve is már magában véve elég biztosítást szolgáltat arra nézve hogy mindenki bizalommal forduljon hozzá. Mi magunk részéről ez uton ajánljuk olvasóink figyelmébe a hazai versenyképes céget. Bővebb felvilágosítással szolgál a cég lapunk mai számában közölt hirdetése. 405.

x **Egy érdekes órát** töltöttünk el péntek délelőtt *Cziller Imre* nagy áruházában, hol szemtanúja voltunk annak a hihetetlennek látszó eseménynek, hogy egy kereskedő a fizetett összeget 10 százalékos levonással mellett visszadadja. A cég ugyanis abban a különös kedvezményben részesül a bevételösszeget, hogy minden hét egy napján, melyet megjelölt a bevételösszeget a fizetett összeget 10 százalékos levonással mellett visszadadja. Az első fizetési nap szeptember 18-án, pénteken volt, melynél érdekesebbet ritkán láthatunk. Az első, akik megjelentek, szinte félve, hihetetlenül adták át fizetési bárczájukat, csak midőn a pénz kezükben volt derült mosolyra arczuk, hát mégis igaz? Kedves jelenete is volt ezen visszafizelési napnak, egy bájos menyasszonyka, ki egy nagyobb bevásárlást eszközölt, egy példátlanul zintén abban a szerencsében részesült, hogy 280 koronájából 252 koronát készpénzben visszakapott, mely összegben a menyasszonyi fátyol és koszorú ára is benne lévén, 14 koronát oly kijelentéssel adott vissza a kereskedőnek, hogy azért a két darabért szívesen fizetné meg a kétszeres árat is; egy szegény asszony, ki a Friss Újsággal a kezében lépett a pénztár elé, félve nyújtotta át fizetési bárczáját, hogy kis újszülött unokájának vásárolt kelengye árát visszakapja, midőn a cég pénztárnoknője kezébe leolvas a 39 koronát, nem győzte áldani azt a boltot, ahol jó portékát adnak és még a pénzt is visszadják, ilyen boltos kellene sok, akkor nem licitálnák a szegény embert, majd a másik unokám, ha meglesz, megint idejövök, szólt boldogan és távozott. Sok apró érdekessége volt még e napnak, a közönség nagyobb része mindjárt levásárolta a visszakapott pénzt evvel akarta vizsgálni a kereskedő nagy kedvezményét. Ajánljuk a céget a nagy közönség figyelmébe. 406.

SPORT.

A nagyváradai lóversenyek.

— Második nap. —

— Saját tudósítónktól. —

Vasárnap délután kedvező időben folyt le a nagyváradai gyepeken az idei lóversenyek második napja a változott időkhöz képest meglehetősen érdeklődés mellett, mivel a pályát mintegy 10,000 re tehető tömeg vette körül, azonban az érdeklődés minden nagyobb jelenélkül. Legfőleg csak a meglepetések nélkül hallatta hangját a nyüzsgő tömeg. No meg mikor Tisza István grófot pillantották meg lóháton s abczugkiáltásokban törtek ki.

A korlátokon belül semmi élet, semmi elvenség. A tribünön csak az első padsorok teltek meg néhány megyebeli, többnyire városunk szépeivel. A totalizateurnél egyszer volt nagyobb tolongás, mikor az iklódi gátversenyénél báró *Eltz* az idei versenyek hőse báró *Baich* Eszterével lemaradt s Klein Gy. Dáma II-je jött be elsőnek. Ekkor a Dáma véletlen tippelőnek bőségesen kedvezett a szerencse. Tízre hatvannyolczat fizettek.

Az igazgatósági emelvény körül a szoroson odatartózkodók kivül alig ötvenen csoportosultak. A tisztikarból feltűnő kevesen voltak.

Ez a képe — meglehetősen sivar képe — a vasárnapi turfoak.

* * *

A verseny egyes számai a következőképen folytak le:

I. **Eladó sikverseny.** 1900 kor., ebből 1000 kor. a m. kir. földművelésügyi miniszter ur dja, 200 kor. egyleti-díj. 1000 kor. az elsőnek, 200 kor. a másodiknak.

Indultak: Czárán J. Mr. Jersey, lov. maga a tulajd. — Klein Gy. Macz, lov. Stein R. — Liptay B. Páfrány, lov. Szemere. — Lovag Steruwitz O. százados Anecdote, lov. Folbert fhdngy.

Első lett: *Páfrány*, második: *M. Jersey*

II. **Nagy akadályverseny** 1500 korona az elsőnek, 200 korona a másodiknak, 100 kor. a harmadiknak.

Indultak: Czárán J. Moderne. — Czárán Z. Annie. — M. Field Hatmann, lov. br. Eltz. — Gróf Károly Mihály Kicsi, lov. Folberth. — Liptay B. Tétova, lov. Szemere. — Lukács F. fhngy. Kontár, lov. Szentkirályi Gy. — Nagy A. százados Zobnatica, lov. Bogyay A. — Schey P. szds, Jagello, lov. Stein R.

Kicsi kitört, első lett: *Hastrmann*, második: *Kontár*, harmadik: *Jagello*.

III. **Bihari gátverseny.** 800 korona az elsőnek, 200 korona a másodiknak. Adva Biharvármegye által.

Indultak: Miskolcz F. Coquette, lov. Bogyay fhngy. Rozvány J. Holló, lov. Czárán Z. Tisza István Vándorja, melyet ő maga lovagolt.

Elsőnek *Holló* érkezett be, másodiknak *Vándor*.

IV. **Iklódi gátverseny.** 1000 kor; adta a m. kir. földművelésügyi miniszter ur. Ebből 800 kor az elsőnek, 200 kor. a másodiknak.

Indultak: Br. Baich Eszter, lov. br. Eltz. — Fejér I. Marigold, lov. Czárán. — Klein Gy. Dáma II, lov. tulajd. — Liptay B. Klára, lov. Szemere. — Nagy A. szds. Honi II, lov. Bogyay A.

Eszter kitört, első lett *Dáma II*, második *Honi II*.

V. **Vigaszverseny.** 700 korona elsőnek, 200 korona másodiknak, 100 korona a harmadiknak.

Indultak: Antal M. Lygia lov. maga a tulajdonos. — Czárán Z. Felicitas lov. Czárán J. — Lovag Jägermayer R. hdgy. Casimir lov. tulajdonos. Gróf Károly Mihály Kicsi lov. Fischl O. — Klein Gy. Százasság lov. tulajdonos. — Liptay B. Durnyi, lov. Szemere. — Reichhir fhngy.

Nichette lov. báró Eltz. — Stein R. Mind-you lov. a tulajdonos.

Elsőnek érkezett be *Nichette*, másodiknak *Durnyi*, harmadik *Mind you*.

VI. **Báró Mannsberg Ernő emlékerseny.** Kettős fogatok. 700 korona az elsőnek, 200 korona a másodiknak, 100 korona a harmadiknak.

Indultak: Kiss Ernő Fruska, Bakfis. — Klobusitzky G. és F. Csillag, Gatyó. — Kubinyi M. Szikra, Szöges. — Liptay B. Bogdán, Iris. — Olasz E. Rontó, Gólya.

Mindvégig *Olasz* Elemér vezetett s igen szép első is lett. Másodiknak: *Liptay B.* s harmadiknak *Kiss Ernő* fogata jött be.

VII. **A mezei gazdák versenye.** Legnagyobb érdeklődés nyilvánult a közönség részéről a mezei gazdák versenye iránt. A verseny bizottság kilencz jelentkező lovat talált a szabályok értelmében versenyre bocsáthatóknak és pedig Moldován János, Szász János, Erdélyi József, Domján János, Papp Péter, Papp István, Szabó Mihály, Medgyesi Lajos és Szentmiklósi Miklós lovait. A verseny eme pontjánál szerencsétlenség is történt. Az egyik versenyző *Józsa* Lajos lócsiszárt volt városi rendőrt, ki Domján János lovat tilte, futamközben a pályának az országút felőli részén ledobta a ló. A szerencsétlen agyrazkodást szenvedett.

A versenyben első lett *Medgyesi Lajos*, második *Szabó Mihály*. Itt Tisza gróffal nagyobb szerű incidens történt, melyről más helyen számolunk be.

Ezzel a verseny véget ért s a nép miot a lavina indult meg a város felé alkonyatájában.

SZÍNHÁZ.

Ruzsinszky lemondott.

Említettük, hogy a Népszínház cigányversenyén hétfő estére a nagyváradai közönséget érdeklő debut készült. *Ruzsinszky* Ilona asszony fellépte volt estére kitézve. De váratlan fordulat folytán *Ruzsinszky* fellépése elmaradt. Ugyanis a művész nő Orosházán betegen fekszik s táviratilag értesítette a versenyrendezőbizottságát, hogy nagy sajnálatára betegsége miatt nem léphet fel hétfő este.

Igazságszolgáltatás.

Véres esküdtválasztás.

— Esküdtzéki tárgyalás. —

A nyári szünet után tegnap tilt össze először az esküdtbíróóság. Ez alkalommal *Szabó S. József*, halált okozó súlyos testisértéssel vádolt béfenyéri gazda büntügye került tárgyalásra.

Régen 9 órakor nyitotta meg a tárgyalást *Nagy Ferencz* törvényszéki elnök. Az esküdték kisorsolásával az esküdtzék a következőképen alakult:

Elnök: *Nagy Ferencz*. Birák: Dr. *Csulyok* Béla és *Böhm* J. n. ö. Ügész: *Korn* Lajos. Védő: Dr. *Dési* Géza. J. gyző: *Nagy* János.

Esküdték: *P. kó* Sándor, *András* Gusztáv, *Ujházy* Antal, *Számorovszky* Rezső, *Aradi* Béla, *Elek* József, *D. Kucsó* Ferencz, *Hanzli* József, *Z. Nagy* Sándor, *K. Szabó* József, *Déry* János.

Pótesküdték: *Z. kó* Sándor, *Juricskay* Akos. *Szabó* S. József halált okozó súlyos testisértés büntetével vádolva áll a törvényszék előtt. Ugyanis 1903 február 12-én esküdtválasztás alkalmával a *Khon* Sámuel korcsmájában *Szabó* S. József, *Fodor* Béla és *Fodor* Lajos társaságában idogált. Poharzás közben összeszóalkoztak s heves dulakodás közben *Fodor* Bélát megszurták, aki véresen összerogyott. Szemtanúk állítják, hogy *Szabó* S. József

szurta le Fodor Bélát, aki régi haragosa volt. Ezzel szemben Szabó S. József tagad s azt állítja, hogy Fodor Lajos szurta le Fodor Bélát.

A tegnapi tárgyaláson is megmarad ezen állítása mellett, előadva, hogy a nagy dulakodásban már ő is kést rántott, de nem ő szurta Fodor Béla felé.

A vádlott kihallgatása után Dr. Grósz Menyhért és Dr. Gerő Sándor törvényszéki orvosokat hallgatta ki az esküdtbírók, kik a szurás természetéről és a halál okáról és bekövetkezéséről adtak szakszerű felvilágosítást a bonczjegyzőkönnyvek alapján.

Az orvosszakértők véleménye után tanukihallgatásra került a sor.

Kihallgatták Fodor Lajost és feleségét, Szabó Sárát és Fodor Bélánét. A tanuk egybehangzó terhelő vallomást tesznek.

A tanuk kihallgatása késő esti órákig tart. Ítélet ma este várható.

TAVIRATOK

Lesz-e elégtétel?

Budapest, szept. 21. (Saj. tud. táv.) Délután 3 órakor egy negyed óráig tartó kihallgatáson fogadta Héderváryt a király s holnap 11 órára ismét magához kérlette. A kihallgatáson állítólag egy memorandumot adott át Héderváry a királynak, melyben kifejtette, hogyan véli megoldhatónak a helyzetet. Ertesüléseink szerint e memorandum szerkesztésében Láng Lajos kereskedelmi miniszter és Szögyény-Marich László nagykövet is részt vettek. Más verzió szerint e memorandum az a nyilatkozat, melyet Héderváry holnap este a szabadelvű pártban felolvasni készül.

Hire jár, hogy a király ismét megbízást adott Hédervárynak, állítólag azért, hogy a magyar parlament csütörtöki ülésén esetleges támadásokat felelős kormány utasíthassa vissza.

A kihallgatáson Héderváry szükségét hangsúlyozta annak, hogy a király mielőbb Budapestre jöjjön. Erre vonatkozólag a király a szabadelvű párt állásfoglalásától tette függővé elhatározását. Kijelentette; ha a párt a magyar vezényszóhoz, vagy csak ennek elvi jogosultságához köti magát, szó sem lehet Pestre utazásáról. Egyébként is határozott kifejezést adott a király, hogy a német vezényszóhoz feltétlenül ragaszkodik.

Bécsi politikai körökből állítólag azt a tanácsot sugalmazzák a királynak, hogy ismét bizta meg Héderváryt kormányalakítással, oly megbízással, hogy az új kormány bemutatkozása után legott osszassa fel a házat. Így ismét néhány hónapot nyernek a megoldás keresésére.

Budapest, szept. 21. (Saj. tud. távir.) A szabadelvűpárt ma este elérkezetté tartott, melyen jelen voltak Apponyi Albert gr., Andrássy Gyula gr., Szell Kálmán, Tisza István, Darányi Ignác és a párt mindkét árnjátának számos képviselője. Elsőnek Szentiványi Arpád szólal fel; a bonyodalom okául a hosszúságos huzavonát állítja, ha a párt idejekorán határozott állást foglalt volna, a bonyodalom régen meg volna oldva. Sürgeti a pártérkezlet holnap este való megtartását.

Darányi Ignác indítványozza, hogy várják meg Héderváry hazaérkezését és annak meg szerdán az értekezletet.

Hazaállanságnak tartja dolog elhamarkodását. Zajos felkiáltások:

— Nem Bécsből diktálnak nekünk hazafiságot! Ne halogassunk!

Kubinyi követeli a pártértekezlet holnap való megtartását.

Andrássy Gyula gr. csatlakozik a Darányi indítványához.

Ivánka Oszkár a holnapi tárgyalás mellett foglal állást.

Darányi erre oda módosítja indítványát, hogy szerda déli 10 óráig várjanak Héderváryra.

Ez indítványt zajos ellentmondások közepett elfogadták.

A képviselők ezután még sokáig együtt maradtak s a tennivalókról tanácskoztak.

A volt nemzetiek és az ó-szabadelvűek között a surlódás mindjobban kiélesedik és nem lehetetlen, hogy a szerdai értekezleten szétrobban a szabadelvű párt.

Budapest, szept. 21. (Saját tud. táv.) A függetlenségi párt is értekezett ma, mely tanácskozáson Kossuth Ferencz is jelen volt.

Párt értekezletüket holnap 3 órakor tartják meg s már is elszánvakészülnek a legmesszebb menő küzdelemre.

Ferencz Ferdinánd kitüntetése.

Kiel, szept. 21. Köster tengernagy a haditengerészet felügyelője a német császártól tegnap következő táviratot kapott:

Kelt Bécs Hofburg szept. 20. Mai napon Ferencz Ferdinánd főherceg ur ő császári és királyi fenségét a hadi tengerészetemhez a la suite neveztem ki, mely a magas megtisztelést hálával és dicsőséggel fogja fogadni. Önnek kötelessége ezt haladéktanul a haditengerészet tudomására juttatni. Az ottani őrhajó az csztrák-magyar lobogót, mely a kiel kikötőben időző hajóim főarbozára felvonandó, 21 üdvözléssel üdvözölje.

Kiel, szept. 21. Ma Köster tengernagy eddigi parancsnok átadta a keleti tenger haditengerészeti állomásának parancsookságát Henrik porosz hercegtengernagynak. (M. T. I.)

A német császár.

Bécs, szeptember 21. A német császár tegnap délután külön kihallgatáson fogadta gróf Goluchowski külügyminisztert és gróf Wedel német nagykövetet. (M. T. I.)

Bécs, szept. 21. A spanyol anyakirályné, Mária Terézia infanszó és Jenő főherceg tegnap délután látogatást akartak tenni a német császároál, azonban nem találták otthon és hátrahagyták névjegyeiket. (M. T. I.)

Hírek a Balkánról.

Szófia, szept. 21. Ujabb hírek szerint a drinápolyi, kossovi és monasztiri vilajetekben nagy mézszárlások fordultak elő. Katoziban eddigelé 120 emoszt öltek meg a rabló törökök, Mákreniban 1200 az áldozatok száma, a kiknek legnagyobb része asszony és gyermek.

Szófia, szept. 21. Kirkillisséből tömegesen menekül a lakosság. Kelet-Ruméliában a törökök nagy kegyetlenségeket viznek véghez. Ladarból tizenhattu küldötség ment Ravnibe, panaszt emelni a katonai hatóságnál a keresztény lakos-

ság üldözése miatt. Utközben a küldötséget lemészárolták. A lakosság közt éhség ütött ki. A hus ára kilogrammonként 4 frank. (M. T. I.)

000 REGÉNY CSARNOK. 000
000 000

Sorsjáték.

Regény.

Írta: Stella (Szöke Berta.)

76

— Kérlek szépen, ha ilyen arccal állsz a közönség elé, — aggodott az auya — bizony egyetlen tenyér sem fog tapsra nyitni. Ha már magadra vállaltad . . .

— Ne búsulj anyám, senki sem fogja észrevenni, hogy valami bánt, tudok uralkodni magamon, büszkeségem sem engedné ezt meg, de most még miért alakoskodjam, kijut nekem abból a részem gyakrabban, mint gondolnád, az idegen megtanítja az embert, érzelmeit elrejtteni.

Sokáig ültek együtt ebéd után. Vajda otthon maradt s beszélgettek minden féléről. Mártában lassankint felülkerekedett a dacz, mulatni fogok — határozta el — élvezni fogom a dicsőséget egész teljében, udvaroljatok magamnak, nem egy emberből áll a világ.

Gyorsan teltek az órák, azon vették észre, hogy estefelé jár az idő. A két öreg olyan izgatott volt, valóságos lámpaláz fogta el őket, Márta olyan nyugodtnak érezte magát. A szobában kis idő óta uralkodó csendet kopogás zavarta meg. Az elhangzott »szabad« után magas, karcsú férfi lépett be, a félhomályban nem lehetett az arcot jól kivenni, de Márta megismerte.

— Láposi — kiáltá örömmel.

— Igen, én vagyok — szölt az érkezett a szülőket üdvözölve, — bocsássanak meg, hogy így jövök egyenesen a vasutól, de tudom, hogy később már öltözködnék s . . .

— Miért nem jött délelőtt s hol a podgyásza?

— Lekéstem. A podgyászatot a kocsival a vendéglőbe küldtem, hanem pardon, a kocsi ide künn hagyott egy kis csomagot ő maga sem tudta bizonyosan vajjon ebben a lakásban laknak-e?

— No de most foglaljon helyet egy órát adok magának — mondá miután a férfi visszatért s egy meglehetősen nagy skatulyát az asztalra helyezett — Mi ez? — kérdé.

— Bontsa ki, ha kíváncsi rá!

A köte ék lebullott s a csomagból igen szép rózsaszín és fehér szegfűkből álló csokrot emelt ki. Csakhamar ffeledett mindent. Ez a figyelem annál szembeötlőbb volt, mert hosszú ismeretségük alatt még nem tapasztalta.

— Köszönöm — szölt kezét nyujtva az ifjunak, melyet az gyöngéden emelt ajkaihoz.

Az óra igen rövidnek tűnt fel Láposi előtt, mert midőn a leány figyelmeztette őt annak elteltére nem szívesen állott fel helyéről.

— Már elküld?

— Igen, nézze . . . még sok dolgom van.

— Hány órakor jöhetek vissza?

— Nyolczkor itt lehet!

— Jaj anyyi ideig mit tegyek ott? Alkudjunk le egy fél órát.

— Szívesen, de nem tehetem mig mindnyájan e készülünk.

— No a viszontlátásra!

Márta olyan kimondhatatlanul boldognak érezte magát! Leheveredett a pamlagra, honnan csak nagy sokára tudtak felkelteni, hogy öltözködéshez fogjon.

Pontban nyolcz órakor beállt ott Láposi is. Csak elámult mikor az egyszerű de igen izléses rózsaszín selym ruhába öltözött leányt meglátta, ki szépségének ifjúságának egész teljében állt előtte. Mert igazán bájos volt ez a magas karcsú alak a szorosan testhez simuló és kart szabadon hagyó estélyi öltözékben. Szöke haja magas diadémot képezett fehér

homloka fölött, gömbölyű nyakát és halántékait apró göndör tincsek lépték el, formás vállai kecsesen emelkedtek ki a rózsaszín felhőből.

— Nos hogy tetszem — kérdé kaczerán mutatva apró csillogó fogsorát.

— Nagyon. Nem is képzeltem, hogy a ruha anyira megváltoztasson valakit — feleli mosolyogva.

— Maga rossz ember — duzzogott miközben hosszú keztyűivel meglegyintette az arcját.

— Azért vagyok rossz mert nem hazudom? — Es hazudna ha azt mondaná, hogy szép vagyok . . . és . . .

— Mondja kérem — vágott közbe a kérdést tekintetbe nem véve — tudja jó szerepét.

— Ugyan menjen maga mindig olyan unalmas.

— A kocsi itt vannak — jelentette a cseléd.

Anyja és leánya az egyik Vajda és Láposi a másik kocsiiban foglaltak helyet. Mikor Márta belépett a terembe a közreműködők már együtt voltak, a tanfelügyelő kitüntető figyelemben részesíté. Különben olyan tisztelettel, olyan hódolattal vették körül, hogy szinte meghatva állt az egybegyűlt tanítók, tanítónők között, kik mindenike a csodálat egy nemével tekintett reá.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTOI POSTA.

D. P. A. urnak Helyben. Kivánsága szerint kellő korrekurára lesz gondunk s holnap egész terjedelmében megjelenik.

KÖZGAZDASAG.

Országos vásár Betetyó-Ujfaluban.

Berettyóújfalú község a szarvasmarhák között fellépett száj- és körömfájás miatt elrendelt zárlat alól mai napon felszabadulván, közhírré tesszük, hogy f. szeptember hó 24-ik napján a heti vásárra, f. szeptember hó 30-ik napján az országos vásárra már hasított körmű állatok is felhajthatók. Az országos kirakodó és állatvásár egy napon, szeptember 30-án fog megtartatni.

Határidők.

	Budapest, szept. 21.
Buza októberre	7.86
Buza áprilisra	7.88
Tengeri	6.26
Rozs okt.	6.80
Zab ápr.	5.90
Káposzta, repce, aug.	11.90

Értéktőzsdé

	Budapest, szept. 21.
Osztrák hitel	688.50
Magyar hitel	749.50
Allamvasut	694.—
Rimamurányi	488.—
Magyar jelzálog	585.25
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1903. szept. 21-én.

Magyar aranyjáradék 4	118.—
Magyar koronajáradék	99.80
Magyar vasuti köl sön aranyban 4/10	—
Magyarvasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	—

Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	—
Horváth szlavonföldterhermentesítési kötvény	98.—
Magyar nyeresemény-sorsjegy-kölcsön	198.—
Tiszaszabályozás és szegedi sorsjegyek-kölcsön	154.—
Osztrák járadék papirban	99.10
Osztrák járadék papirban	99.60
Osztrák járadék aranyban	119.75
Osztrák korona járadék	99.40
Osztrák államsorsjegyek	151.—
Osztrák magyar bank részvény	15.66
Magyar hitelbankrészvény	696.50
Osztrák hiteliutózet részvény	640.15
Páti ví vista	94.95
29 frankos arany (Napoleon'dor)	19.02
Németbirodalmi márka	117.35
Londoni vista	239.26
20 márkás arany	23.48

A szerkesztőszert felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Hazai ipar!

Butor

modera lakásberendezések, valamint egyes butordarabok gyári árban

REISZ és PORJESZ

butorgyárosoknál, 29

Nagyvárad, Zöldfa utca elején.

Magyar gyártmány!

„EMKE” padlófénymaz.

A közeledő idény alkalmával van szerencsém a t. közönségnek szives figyelmét felhívni saját gyártmányu »EMKE« padló és parkette fénymazamra, mely gyors száradása, szép fénye és tartóssága által az összes eddigi gyártmányokat felülmúlja.

Mindenki, aki ezen »EMKE« fénymazakat használja, nemcsak egy honi iparág fejlődését mozdítja elő, hanem hazafias és közművelődési célokat is szolgál. A gyárat az »EMKE« rendszeresen ellenőrzi.

„Emke” padló fényezőmaz 1 kgros üvegekben v. dobozokban 2 kor. — fill.
 „Emke” parkette fénymaz 1 „ „ 2 „ 80 „
 „Linoleum” 1 „ „ 1 „ 40 „

Szives megbízásait kérve, vagyok
 897.

kiváló tisztelettel:

BERKES BERTALAN.

Fő-üzlet: Zöldfa-utca. Telefon szám 180.

Videki telefon összeköttetés.

Honi ipar!

Fő-üzlet Fesetek különlegességek raktára. Fő-utca. „Bazár”-épület. Telefon sz. 393.

Kizárólagos női és gyermek-divat és kézimunka-üzlet.

EISLER BERTALAN

NAGYVÁRAD, Olaszi, Fő-utca.

Ujdonságok nagy választékban! Szmirna gobelin, congré északi (Nordis) és damaszt kezdett és eő-jegyzett kézi munkákban, minden hozzá való anyaggal; iskola kötény, 292.

Nagy választék Női és Gyermekek Esőernyő, batiszt Zsebendő, selyem Echarps és fejkendőiben.

Kizárólag csak női és gyermek **harisnyák** nagy választéka. — Zachariás és prágai glace keztyük és női pipere cikkek.

Mindennemű női szabó-cikkek. Ujdonságok csipke, applicatio és medaillonokban.

Vászon, fehér és asztal neműek, damast áruk elismert legelőnyösebb árban. Tartósságáért kezesseget vállalunk.

Teljes menyasszonyi kelengyék, remek kivitelben 100 frttól 5000 frtig.

Valódi angol és francia különlegességek, czybelin, schottisch és doubl kelmékben gyönyörű választék — ugyszintén olcsóbb kelmékben is — 120 centiméter széles, már 25 krtól kezdve.

Óriási választék fekete és színes raba és blous selymekben, sima selymek, minden létező minőség és színben a legolcsóbb árakban.

Remek kivitelű diszek, selyem aplicatio — chantille és valencien csipkék, fekete fehér és ecrü színekben, — kivételos olcsó árakban.

Férfi és gyermek fehérneműek, ingek, kézelők, gallérok, harisnyák, zsebkendők, jäger és trico alsó ruhák nagy választék és nagyon olcsó árakban.

**Egy férfi gallér 10 kr.,
1 pár kózelő 20 kr.**

Berliner és posztó nagy és fél nagy kendők, fejkendők, selyem, chachemir és delainból, selyem, zsenillier, gyapju schawlok.

Egy gyapju schawl 45 kr.

paplan és matrác

készítetés saját felügyeletünk mellett, gyönyörű kivitelekben, továbbá pluss, pique és trico paplanokok.

**Fiók-üzlet:
Debreczen
Piacz-utca.**

**Fő-üzlet:
Nagyvárad
Bómer-tér.**

**Fiók-üzlet:
Kisvárdá
László-tér.**

ÉRTESÍTÉS

Van szerencsénk a n. é. közönséget értesíteni, hogy a közelgő **őszi és téli idényre** raktárunkat nagy mennyiségben a **legujabb és legdivatosabb** árukkal és nagy alkalmi vételekkel felhalmoztuk és kérjük az igen tisztelt vásárló közönséget a saját érdekében is, hogy szolid és legolcsóbb áruinkról s pontos kiszolgálásról általánosan elismert üzletünket felkeresni sziveskedjék.

Kiváló tisztelettel

WALLERSTEIN FÜLÖP FIAI.

Szolid szabott áruk tulfizetés teljesen kizárva.

Különösen figyelemre méltó!

Az ujonnan berendezett női és gyermek confectio raktár dús választékban, eredeti modellek.

Salon szőnyegek, futó, velvet tapestry és spárga szőnyegek függönyök, lambrekinok, fali és ágyelő szőnyegek, ágy garnitúrák, **csipke és tül függönyök**, fehér — crem és ecrü színekben állandóan óriási választékban és legolcsóbb árakban.

Egy ablak szövet függöny már 95 krért.

Mindennemű bélés áruk és hozzá valók szabott árakban.

Egy ruhához teljes hozzávaló 1 frt 35 kr.

Teljes csecsemő kelengyék gyönyörű kivitelben igen olcsó árakban.

Kocsi és plüss takarók,

gácsi és brassói pokróczok, méter és darab számra.

Eredeti gyári ár.

ÉRTESÍTÉS.

Áruházamban bevezetett nagy kedvezmény folytán van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy az

Őszi és téli idény

remek divat-ujdonságai már megérkeztek, különösen kiemelendők a legszebb kivitelű

Női ruhakelmék, selymek, francia flanel és barchettek, kész női **blousok és aljak,**

Női, férfi és gyermek kalap ujdonságok.

Szőnyeg, függöny, asztal és ágyterítők.

Vaszna és fehérneműek gyári raktára.

Különlegességek **szőrmeárukban.**

Fegyházkötött harisnyák.

Jeager tanár-féle alsó ruhák.

Menyasszonyi kelengyék, minden kivitelben elvállaltatnak.

Női ruhák elkészítése a legdivatosabb kivitelben lesz eszközölve.

Kézimunkák, rövidárúk és szabókellékek nagy raktára.

Kérem a n. é. közönség szives látogatását

Telefon: 232.

Kiváló tisztelettel:

CZILLÉR IMRE,

Nagyáruháza,

Olaszi Fő-utca.

Fiók-üzlet Szt. László-tér.

A híres temesvári bőrkeztjük gyári raktára.

Olcsó szabott áruk!